

| Saksnummer | Utvalg/komite            | Møtedato   |
|------------|--------------------------|------------|
| 008/08     | Plan- og økonomiutvalget | 01.24.2008 |

ArkivsakID.: 07/1437  
Arkivkode: FE-103

## Høring - Sørheimutvalget - Inntektssystemet for kommunene

### Rådmannens forslag til vedtak:

*Plan- og økonomiutvalget slutter seg til rådmannens vurderinger og oversender det som kommunens høringsuttalelse.*

### 24.01.2008 Plan- og økonomiutvalget

#### Møtebehandling:

Enstemmig vedtak.

#### PLØ-008/08 Vedtak:

Plan- og økonomiutvalget slutter seg til rådmannens vurderinger og oversender det som kommunens høringsuttalelse.

---

Saksbehandler: Økonomisjef Stein Kittelsen

### Bakgrunn for saken:

#### Bakgrunn

Utvalget ledet av Alstads ordfører Sørheim fikk i oppdrag å vurdere følgende deler av inntektssystemet (rammetilskuddet):

1. Skatten sin del av kommunale inntekter
2. Nivå og utforming av inntektsutjevningen
3. Selskapsskatten som kommunal skatt
4. Regionalpolitiske tilskudd innenfor inntektssystemet
5. Behov for egne tilskudd/kriterier for vekst- og fraflyttingskommuner og ordningen med oppdaterte folketall i utgiftsutjevningen.
6. Størrelsen på skjønnsrammen i inntektssystemet
7. Behovet for overgangsordning

Utvalget har vært sammensatt av representanter for alle partiene på Stortinget, og innstillingen er preg av at partiene har ulikt syn på de ulike spørsmålene. Utvalget vurderer ikke utgiftsutjevningen og kriteriene som fastsetter denne.

Saksfremstillingen er gjort på et prinsipielt grunnlag fra rådmannen og en ser at ulike partigrupper vil kunne ha ulikt syn på enkeltpunktene.

### **Virkning for Gjesdal kommune**

Utvalgets beregninger med basis i tall fra 2005 vises i tabellen under. Virkningene vil variere fra år til år. I tillegg til virkningene her vil vi fra 2009 få konsekvensene av omleggingen av utgiftsutjevningen, psykiatritilskuddet og barnehagetilskuddet.

| Kommune       | Inntekts-<br>garanti | Inntekts-<br>garanti 1 år | Selskaps-<br>skatt og innt.<br>utjevning | Befolknings-<br>tall | Trekk<br>skjønn | Sum<br>gevinst | Sum gevinst<br>etter 1 år |
|---------------|----------------------|---------------------------|------------------------------------------|----------------------|-----------------|----------------|---------------------------|
| Pr. innbygger | -105                 | -59                       | 299                                      | 93                   | -11             | 427            | 322                       |
| Totalt        | -989.730             | -556.134                  | 2.818.374                                | 876.618              | -103.686        | 4.024.902      | 3.035.172                 |

### **Vurdering**

#### **Skatten sin del av kommunale inntekter**

##### **Dagens system**

Skatteinntektene for kommunen samlet utgjør i dag om lag 48% av samlede inntekter. Mens den Bondevik 2 regjeringen økte den til 50%, har Stoltenbergregjeringen fordelt mer av veksten via rammeoverføringene med den begrunnelse at det gir liker fordeling mellom kommunene.

##### **Utvalgets forslag**

Utvalgets flertall konkluderer med at skatteandelen bør ligge rundt 50 %.

##### **Rådmannens vurdering**

På dette punktet står 2 forhold mot hverandre:

På den ene siden om sterk lokal forankring av skatteinntektene, på den andre siden utjevning mellom kommunene. Gjesdal kommunen ligger i dag lavere enn gjennomsnittet i skatteinntekter, men har de senere år nærmet seg landsgjennomsnittet (se oversikt i budsjett 2008). Rådmannen mener at en sterkt lokal forankring av skatteinntektene er viktig da det er et incitament til lokal utvikling og trolig og gir en bedre skattemoral ved at skatteyterne ser skatteinntektene anvendt i sitt nærområde.

Rådmannen støtter utvalgets flertallsforslag.

#### **Nivå på inntektsutjevningen**

##### **Dagens system**

Dagens ordning har en utjevning på 55%. Dvs. at kommuner med gjennomsnittlige skatteinntekter pr. innbygger under 100% blir kompensert opp med 55% av differansen mellom egne tall og 100 %, mens kommunen over 100% får et trekk på 55 % av inntektene over 100 %. Dette er en ren omfordeling. I tillegg blir kommuner med under 90 % av landsgjennomsnittet kompensert med 35 % i tillegg.

##### **Utvalgets forslag**

Utvalgets flertall mener at dagens modell er god, men ønsker en økt utjevning fra 55 % til 60 %.

Utvalget har beregnet at Gjesdal isolert fra andre virkninger, vil få en gevinst på om lag 0,8 millioner beregnet på basis av tall for 2005.

#### Rådmannens vurdering

De fleste av tjenestene som kommunen yter er nasjonale velferdsordninger. Det er derfor viktig at alle kommuner sikres muligheter for å finansiere disse tjenestene. Kommunalrapport har bl.a. laget beregninger som viser hva kommunene har igjen disponibelt etter at beregnede utgifter er dekket (etter inntektssystemets beregninger). Disse beregningene viser at en del kommuner ikke har disponible midler etter at "lovpålagte" oppgaver er dekket, mens andre har betydelige midler. Rådmannen vil ikke gå god for disse beregningene, men mener de illustrerer behovet for større utjevning enn i dag da hovedforklaringen til forskjellene er nivået på og utjevningen av skatteinntektene.

### **Selskapsskatten som kommunal skatt**

#### Dagens system

Selskapsskatten utbetales i dag via rammetilskuddet, men inngår som en del av skatteinntektene i inntektsutjevningen. Av administrative hensyn får kommunen utbetalt selskapsskatten 3 år etter det aktuelle skatteåret.

#### Utvalgets forslag

Utvalget foreslår å avvikle ordningen med kommunal andel av selskapsskatten.

#### Rådmannens vurdering

Selskapsskatten var en del av de ordinære skatteinntektene til kommunen frem til slutten av 90-tallet hvor Arbeiderpartiregjeringen avviklet den med den begrunnelse at den var uforutsigbar og gav store inntektsforskjeller mellom kommunene. Bondevik 2 regjeringen gjeninnførte den med dagens modell, mens sittende regjering trolig vil gå inn for å avvikle den igjen. Disse stadige endringene er i seg selv et problem, og rådmannen ønsker nå forutsigbarhet i årene fremover, enten den beholdes eller den avvikles.

Rådmannen innstilte sist på å beholde selskapsskatten som en kommunal skatt, på tross av at Gjesdal kommune isolert tapte på dette. Begrunnelsen var ønske om sammenheng mellom næringsutvikling og skatteinntekter. Rådmannen gikk inn for dette på lik linje med en del av nabokommunene med et ønske om at selskapsskatten kunne vært sett på i et regional sammenheng ettersom Gjesdal er en del av et sammenhengende regionalt arbeidsmarked. En regional modell ser ut til å være utelukket.

Isolert sett vil Gjesdal kommune i følge dagens beregninger tjene om lag 2 millioner på en avvikling av ordningen. Etableringene på Skurve medfører imidlertid at en på sikt vil komme nokså nøytralt ut dersom de bedriftene som har etablert seg går godt. Ved en ytterligere utvidelse vil det kunne gi gevinst. Tallene er usikre da de avhenger av bedriftenes overskudd og sysselsetting i Gjesdal. Med vektlegging på ønske om utjevning av inntekter mellom kommunene og forutsigbare inntekter støtter rådmannen utvalgets forslag.

### **Regionalpolitiske tilskudd**

Rådmannen velger å ikke vurdere disse da Gjesdal kommune ikke mottar slike.

### **Eqne kriterier for vekst og fraflyttingskommuner, befolkningstall**

#### Dagens system

Det er ingen ordning for dette i dagens system, men det dekkes dels opp gjennom at tilskuddet fordeles etter befolkningstallene 1. januar i budsjettåret.

#### Utvalgets forslag

Det foreslås å forskyve befolkningstallet som legges til grunn fra 1 januar i budsjettåret til 1 juli året før. Dette for å gjøre inntektssystemet mer forutsigbart. Utvalget foreslår et nytt kriterium for vekstkommuner for å dekke kapitalkostnader. Det foreslås at kommuner med skatteinntekter under 140 % av landsgjennomsnittet vil få et tilskudd dersom veksten de 3 siste år har vært på det dobbelte av landsgjennomsnittet. Tilskuddet foreslås til 50.000,- pr. innbygger for veksten som er mer enn det dobbelte av landsgjennomsnittet.

#### Rådmannens vurdering

Rådmannen mener at utvalget her har kommet frem til en fornuftig modell som både sikrer forutsigbarhet og en kompensasjon til de kommunene som vokser mest og støtter forslaget om bruk av folketall pr. 1. juli.

Gjesdal kommune er ikke blant disse for de årene utvalget har sett på, men over tid har Gjesdal ligget klart over denne grensen. Utvalget har satt grense til det dobbelte av landsgjennomsnittet ut fra skjønn. Gjennomsnittsveksten for landet fra 1980 til 2005 var på 0,48 %, og fra 1990 til 2005 0,55 %. De siste par årene har veksten vært opp i 0,9 % pga stor innflytting.

Ettersom veksten varierer fra år til år mener rådmannen at denne grensen bør settes til et fast verdi, for eksempel 1,2 %, som er om lag det doble av et normalt gjennomsnitt. Dette fordi det gir mer forutsigbarhet fordi en i stor grad kjenner egne veksttall, mens landstallene er vanskeligere å vurdere.

#### Størrelsen på skjønnsrammen

##### Dagens system

Dagens system skal dekke ulike skjevheter. Nærmere om dette finnes i årlig skriv til kommunene.

##### Utvalgets forslag

Utvalget foreslår å begrense skjønnsmidlene. De ønsker en begrenset skjønnsramme og mener den bør dekke følgende:

- Kompensere for spesielle lokale forhold som utgiftsutjevningen ikke tar hensyn til.
- Kompensere for ekstraordinære hendelser som oppstår i løpet av budsjettåret.
- Kompensere kommuner som har forholdsvis høye kostnader knyttet til mange fritidsboliger (krav om dokumentasjon).
- Bidra til nødvendige utviklingsprosjekter i kommuner for å bedre *kvalitet* og *effektivitet* i tjenesteproduksjonen.
- Gi bistand til kommuner med økonomisk ubalanse (registrert i Register for betinget godkjenning og kontroll – ROBEK) etter særskilt vurdering og en plan for plan for å oppnå økonomisk balanse.

##### Rådmannens vurdering

Rådmannen støtter i hovedsak utvalgets forslag om hva som skal legges til grunn for skjønnsmidlene. I dagens skjønnsmidler fordeles midler i forbindelse med språkdeling, og rådmannen mener denne fordelingen videreføres på samme nivå som i dag enten via skjønnsmidlene eller som eget tilskudd.

#### Overgangsordning

##### Dagens system

Dagens ordning baserer seg på at endringer innlemmes i rammetilskuddet i sin helhet, men at omfordelingsvirkningene mellom kommunene utjevnes over 5 år.

#### Utvalgets forslag

Utvalget foreslår å erstatte dagens overgangsordning med et inntektsgarantitilskudd (INGAR). I modellen legger en opp til at alle kommuner garanteres å ikke tape mer enn 300 kr. pr. innbygger fra et år til det neste. For Gjesdal sin del betyr det i underkant av 3 millioner fra et år til et annet.

#### Rådmannens vurdering

Eksisterende system er i utgangspunktet enkelt, men med mange endringer hvert år har en fått et system som i sum er uoversiktlig. Utvalgets forslag er annerledes, men fanger opp mulighetene for tap fra et år til et annen, noe som er spesielt viktig med de store endringene som skjer fra 2009 med innlemming av psykiatritilskuddet og barnehagetilskuddet (som er nesten 10% av kommunens samlede inntekter). Rådmannen støtter forslaget om et inntektsgarantitilskudd.

Rådmannen i Gjesdal, den 14. januar 2008

Bodil Sivertsen  
rådmann

Stein Kittelsen  
økonomisjef

#### Journalposter i arkivsaken - utrykte vedlegg

| Nr | T | Dok.dato   | Avsender/Mottaker                                                                          | Tittel                                                               |
|----|---|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| 1  | I | 10.26.2007 | Det kongelige kommunal- og regionaldepartement                                             | Høring - Sørheimutvalget - Inntektssystemet for kommunene            |
| 2  | I | 11.15.2007 | Kommunesektorens interesse og arbeidsorganisasjon                                          | KS ber om høringssvar fra kommunene på rapporten fra Sørheimutvalget |
| 4  | I | 01.07.2008 | Steinsland, Aud                                                                            | Høringsforslag fra time kommune                                      |
| 5  | I | 01.09.2008 | post@ha.kommune.no, Hå kommune                                                             | UTTALELSE FRA HÅ KOMMUNE VEDR. SØRHEIMRAPPORTEN                      |
| 6  | U | 01.14.2008 | Hå kommune; Time Kommune; Kommunesektorens interesse og arbeidsorganisasjon; Klepp Kommune | Rådmannens forslag til høringsutkast                                 |